

Monitor deelname Vlaamse actoren aan EU-subsidieprogramma's (2014-2020)

Eerste editie

INHOUDSTAFEL

Voorwoord	3
Horizon2020	5
CEF Transport	7
LIFE	9
Creative Europe	11
Erasmus voor Jonge Ondernemers	13
Erasmus+ Onderwijs, Opleiding en Vorming	15
Erasmus+ Sport	17
Erasmus+ Jeugd	19
European Solidarity Corps	21
Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie	23
Europa voor de Burger	25
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	27
Interreg	29
Europees Sociaal Fonds	31
Programma voor Plattelandsontwikkeling	33
Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij	35
Europees Fonds voor Rechten, Gelijkheid en Burgerschap	37
Europees Justitieprogramma	38
Colofon	39

VOORWOORD

Beste lezer,

De huidige Europese subsidieprogramma's lopen op hun einde. De nieuwe Europese subsidies staan, in principe, vanaf volgend jaar ter beschikking van actoren in de EU, incl. Vlaanderen. De onderhandelingen over de Europese meerjarenbegroting - het zgn. Meerjarig Financieel Kader - voor de periode 2021-2027 en het EU-herstelinstrument voor de periode 2021-2024 zijn volop aan de gang. Hét ideale moment dus om even achterom te kijken en ons af te vragen hoe goed Vlaamse organisaties zijn in het verwerven van Europese subsidies en hoe ze dat in de toekomst nog beter kunnen doen.

In samenwerking met de nationale contactpunten - de zgn. NCP's - voor de verschillende subsidieprogramma's bundelde VLEVA de Vlaamse cijfers in deze **Monitor deelname Vlaamse actoren aan Europese subsidieprogramma's** voor de programmaperiode **2014-2020**.

Een volledig en accuraat (kwantitatief) overzicht van alle Europese middelen voor alle Vlaamse actoren, is voorlopig helaas niet mogelijk. Niet alle cijfers zijn momenteel voorhanden. Deze monitor is alvast een eerste aanzet om, in de toekomst in samenwerking met onze leden en partners, volledige, betrouwbare cijfers te bekomen en te delen over de Vlaamse deelname aan alle Europese subsidieprogramma's.

Maar cijfers zeggen niet alles. We onderwierpen de deelname van Vlaamse organisaties aan Europees gefinancierde projecten ook aan een kwalitatieve beoordeling. Waar scoorden Vlaamse projecten goed of minder goed in? Met welke tips en projectvoorbeelden kunnen we Vlaamse actoren inspireren om in de toekomst succesvol deel te nemen aan Europese projecten? En zo Europese meerwaarde voor Vlaanderen te realiseren.

We stellen enkele belangrijke tendensen vast in de Vlaamse deelname aan de Europese subsidieprogramma's. Voor bepaalde programma's, zoals *Horizon 2020*, *CEF Transport*, *Creative Europe* en *Interreg*, scoort Vlaanderen bovengemiddeld goed. Europese subsidies kunnen op veel belangstelling rekenen en een hefboomeffect teweegbrengen. Vlaamse organisaties worden vaak aanzien als betrouwbare partners. Ze worden goed bijgestaan door de beschikbare kennis bij de NCPs.

Maar alles kan beter! De administratieve last die bij Europese projecten komt kijken, blijft een groot struikelblok. De looptijd van een Europees project is in sommige gevallen te kort en niet alle doelgroepen in Vlaanderen worden even goed bereikt.

We hopen dat deze monitor uw inzicht in de meerwaarde van Europese subsidies voor Vlaamse organisaties vergroot. Dat het uw inspiratie en uw animo om zelf deel te nemen versterkt. En dat u in de toekomst beroep zal (blijven) doen op de diensten van VLEVA en de NCP's. Wij staan uiteraard graag tot uw dienst!

Veel leesplezier!

Jan Buysse, algemeen directeur VLEVA

Deze monitor kwam tot stand door VLEVA in samenwerking met ESF Vlaanderen, CEF-team van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), Creative Europe Desk Vlaanderen, Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), JINT vzw, Epos vzw, VOKA, KAVKA/BAAS, Europa voor de Burger Vlaanderen, NCP Flanders, Agentschap Natuur en Bos, Departement Omgeving, Vlaams Ruraal Netwerk, Vlaamse Beheersautoriteit EFMZV/FIVA, Sport Vlaanderen en EU Sport Link.

VRAGEN OVER EU-SUBSIDIES?

VLEVA maakt je wegwijs.

Jij vraagt, VLEVA antwoordt. Zo eenvoudig gaat het.

Het VLEVA-subsidieteam vindt voor jou

- de geschikte contactpersoon,
- Europese financiering en
- informatiebron.

We loodsen je doorheen de complexe richtlijnen en informatie van Europese fondsen. Zo ontdek je snel of jouw project in aanmerking komt voor subsidies. En we brengen je in contact met de juiste personen. Maar let op, ons team schrijft je aanvraag niet.

Ben je op zoek naar een volledig overzicht van Europese subsidie-oproepen? Die ontdek je op <http://www.vleva.eu/nl/eu-subsidies>. En op de *projectdevelopmentworkshops* vind je de juiste Europese partners voor je projectidee.

Heb je een project en zoek je partners? Stuur jouw projectvoorstel naar het VLEVA-subsidieteam en wij verspreiden het in ons netwerk.

Contacteer het VLEVA-subsidieteam via subsidieteam@vleva.eu

Jan, Maarten, Simon, Veronique, Celeste en Simon

HORIZON 2020

PROGRAMMA

Horizon 2020 is het Europees kaderprogramma voor onderzoek en innovatie dat loopt van 2014 tot 2020. Het programma beschikt over een budget van €77 miljard. Horizon 2020 is opgesplitst in drie pijlers:

1. Excellente wetenschappen
2. Industrieel leiderschap
3. Maatschappelijke uitdagingen

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2020)

Ongeveer €1.298,3 miljoen*

Aantal Vlaamse projecten

1876 projecten*

Percentage Vlaamse deelname op totale budget

2,66%*

*status op 13 maart 2020 waarbij ongeveer 60% van het voorziene deelnamebudget is toegekend

Bron: Vlaams indicatorenboek - <https://www.vlaamsindicatorenboek.be/5.1.1/algemene-cijfers>

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

Een terugblik op de Vlaamse deelname tijdens de periode 2014-2020 leert dat Vlaanderen het nog altijd erg goed doet binnen Horizon 2020. Waar Vlaanderen 1,7% aan het EU-budget bijdraagt, ging een reële return van 2,66% van de Horizon 2020 middelen naar Vlaamse deelnemers. Zowel onze bedrijven als onze universiteiten en onderzoekscentra halen meer middelen binnen dan wat in een *break-even* situatie kan verwacht worden.

Wat kan er beter?

Nog hogere deelname van bedrijven aan Horizon 2020.

TIPS

1. Het projectvoorstel moet in lijn zijn met alle vereisten die in de *call topic* vermeld worden.
2. Het is belangrijk dat jouw projectvoorstel eruit springt. Een goed doordacht en kwalitatief consortium, waarin de nodige expertise aanwezig is, is daarbij een belangrijke factor.
3. Het Nationaal Contactpunt (www.ncpflanders.be) kan je doorheen het proces helpen en jouw vragen beantwoorden. Aarzel niet om contact op te nemen.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

NCP Flanders

E. info@ncpflanders.be | T. 02 550 15 65

www.ncpflanders.be

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>

PROJECTVOORBEELD

EnergyVille/VITO (BE) coördineerde het vier jaar lopende STORM project (maart 2016-maart 2019). Het Europese project liep in samenwerking met NODA (SE), Mijnwater (NL), Växjö Energi AB (SE), het DHC+ Technology Platform c/o Euroheat & Power (BE) en ZUYD Hogeschool (NL). Binnen het project werd een innovatieve warmtenetwerk controller ontwikkeld, gebaseerd op zelflerende algoritmes en succesvol getest op verschillende demosites. De controller verlaagt het gebruik van fossiele brandstoffen en verhoogt het aandeel aan restwarmte en hernieuwbare bronnen in warmtenetten. De controller vlakt de warmtevraag af waardoor er extra capaciteit op het warmtenet genuttigd kan worden. Bovendien werd een CO₂-emissiereductie van ongeveer 11.000 ton/jaar bereikt.

<https://www.energyville.be/onderzoek/slimme-controller-voor-warmtedistributienette>

CEF TRANSPORT

PROGRAMMA

De *Connecting Europe Facility* (CEF) focust op doelgerichte investeringen in infrastructuur. CEF Transport draagt bij aan de ontwikkeling van performante, duurzame en innovatieve projecten. Dat doet ze door de *missing links* en *bottlenecks* in de transportsector weg te werken. Over de periode 2014-2020 was er een budget voorzien van €30,4 miljard, waaronder €24,05 miljard voor transport. De algemene enveloppe, waaruit ook Vlaanderen kon putten, bedroeg €12,7 miljard.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2019)

€366 miljoen subsidie voor Vlaamse projectpromotoren

Aantal Vlaamse projecten

30

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

Tot nu toe zijn 3,32% van alle beschikbare EU-middelen voor CEF Transport naar Vlaamse projecten gevloeid. Als men de beschikbare middelen voor spoor en luchtvaart niet meetelt (geen Vlaamse bevoegdheid), bedraagt het percentage zelfs 4,14% van het totaalbudget.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. CEF Transport vormt een vitale stimulans voor duurzame modi die in Vlaanderen deel uitmaken van het grensoverschrijdende netwerk, zoals binnenvaart. Het programma ondersteunt ook de grensoverschrijdende uitrol van telematicatoepassingen. Vlaanderen is zeer actief rond *River Information Services* (RIS) en *ITS Road*.
2. Het programma biedt kansen aan projecten met een lage of geen financiële *return on investment*.
3. De publieke sector en publieke promotoren kennen *CEF Transport* goed. Dat resulteerde in een mooie terugvloed naar Vlaanderen.

Wat kan er beter?

1. Er komen heel wat administratieve lasten kijken bij het aanvraagproces. Houd hier rekening mee bij het schrijven van een subsidieaanvraag.
2. Projecten worden sterk gecontroleerd op financieel vlak. Het is belangrijk dat collega's die werken rond financiën en aanbesteding/aankoop bij de projectpromotor vanaf dag één betrokken zijn in het project.

3. Niet alle potentiële promotoren worden tijdig bereikt via de Vlaamse en Europese communicatiekanalen. Er komen nog altijd laattijdige projectvoorstellen binnen.

TIPS

1. Begin op tijd aan de opmaak van een subsidieaanvraag. De periodes waarin je de aanvraag kan schrijven zijn beperkt in tijd en vragen heel wat voorbereiding. Bereid je goed voor en lees aandachtig het werkprogramma voor je eraan begint.
2. Vergeet niet dat je project moet passen binnen het Europese transportnetwerk en het Europese transportbeleid. Louter lokale of regionale projecten maken geen kans.
3. Vraag om hulp. Het CEF-team staat voor je klaar om vragen te beantwoorden en je te begeleiden. Daarnaast bundelt het Europees agentschap INEA verschillende FAQs met veel extra informatie.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Het Vlaamse CEF-team binnen het departement MOW bestaat uit 4 personen: Olivier Vandersnickt, Pim Bonne, Heleen Claes en Tijs Van den Berghen. Het CEF-team is steeds te bereiken via:

E. cef@mow.vlaanderen.be | T. 02 553 22 69 | W. <https://mow.vlaanderen.be/cef>

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

<https://ec.europa.eu/inea/connecting-europe-facility/cef-transport>

PROJECTVOORBEELD

Seine Schelde Vlaanderen is een grootscheeps binnenvaartproject van De Vlaamse Waterweg nv, met steun van de Europese Unie. Het project wil van de binnenvaart een volwaardig alternatief voor goederenvervoer op de weg maken. Resultaat? Minder verkeersdrukke, meer veiligheid en een schoner milieu. Een schip van 4.500 ton haalt immers tot wel 220 vrachtwagens van de weg.

Om deze container- en duwvaartschepen een vlotte doorgang te bieden, verbeteren we de verbinding tussen de Seine en de Schelde. Dat garandeert economische groei en werkgelegenheid in het hart van Europa. Seine Schelde Vlaanderen is echter meer dan investeren in een betere infrastructuur. Het gaat ook om het leven op en langs de waterweg, duurzame oplossingen en een aangename omgeving te stimuleren.

www.seineschelde.be

LIFE

PROGRAMMA

Het LIFE-programma is een instrument van de EU dat de implementatie van leefmilieu en klimaatacties bestendigt. Het werd gecreëerd in 1992 en de huidige financieringsperiode loopt van 2014 tot 2020 met een totaalbudget van €3,4 miljard.

Er zijn twee subprogramma's:

1. Milieu
2. Klimaatactie

Er wordt gewerkt met een tweetraps aanpak. Conceptnota's die goedgekeurd worden, mogen een *full proposal* indienen.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2016)

ca. €20,8 miljoen

Percentage Vlaamse deelname op totaal budget

1,6%

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

We slagen erin om met de juiste begeleiding kwaliteitsvolle projecten te schrijven die bijdragen aan de Europese milieu- en klimaatdoelstellingen.

Wat kan er beter?

Sinds de start van de tweetraps applicatieprocedure is de succesgraad van ingediende projecten gedaald.

TIPS

1. Een kwaliteitsvol project opzetten kost tijd en ervaring. Laat je dus omringen door de juiste mensen en ga op zoek naar goede partners voor jouw project.
2. Zonder matuur project kan je geen levensvatbare conceptnota indienen. Belangrijk om hier dus voldoende tijd en ervaring in te steken alvorens in te dienen.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Wim Smits, Agentschap voor Natuur en Bos

E. wim.smits@vlaanderen.be

Stefanie Hugelier, FOD Leefmilieu

E. stefanie.hugelier@health.fgov.be

PROJECTVOORBEELD

LIFE Belini startte in 2016 als Integraal Project binnen het thema water. Met dit Europese project maken we een sprong voorwaarts richting een goede ecologische toestand in het stroomgebied van de Schelde, meer specifiek binnen het Dijle, Zenne en Demerbekken. LIFE Belini loopt tot eind 2026 en wordt uitgevoerd met acht Belgische partners: de Vlaamse Milieumaatschappij (*lead partner*), Leefmilieu Brussel, Service Public de Wallonie, de Vlaamse Landmaatschappij, Provincie Vlaams-Brabant, de Vlaamse Waterweg, de Watergroep en Vivaqua.

LIFE Belini investeert in totaal meer dan €18 miljoen in een verbeterde water- en structuurkwaliteit, alsook in de aanpak van overstromingen door de aanleg van natuurlijke opvangbekkens. Van het totale projectbudget komt 54% uit Europese subsidies.

CREATIVE EUROPE

PROGRAMMA

Creative Europe (2014-2020) is een subsidieprogramma van de Europese Commissie dat in het leven is geroepen om de internationale samenwerking in de culturele, creatieve en audiovisuele sectoren te bevorderen en ondersteunen.

Het programma bestaat uit drie onderdelen:

1. een subprogramma Cultuur voor de culturele en creatieve sectoren,
2. een subprogramma Media voor de audiovisuele sector,
3. een cross-sectoraal luik om sectoroverschrijdende kennisuitwisseling te stimuleren.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

ca. €50.321.881,06. Op jaarbasis betekent dit iets meer dan €10 miljoen.

- Media: €25.450.661,34 (= VL €15.408.051,82 + Pan EU €10.438.167,00)
- Cultuur: €24.475.662,24 (= samenwerkingsprojecten €12.531.397,24 + platformen €3.500.000 + netwerken €8.444.265)
- Cross-sectoraal: €395.557,4 (geen projecten voor 2018)

Aantal Vlaamse projecten

- Media: 341 projecten (330 VL projecten + 11 Pan EU projecten)
- Cultuur: 138 projecten (112 samenwerkingsprojecten + 17 platformen + 9 netwerken)
- Cross-sectoraal: 2 projecten

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

9,89%

Bovenstaande cijfers zijn schattingen. Ze zijn gebaseerd op de nationale verzamelingen van Europees agentschap EACEA.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Vlaamse actoren zijn professionele partners met een goede reputatie: o.a. flexibel, pragmatisch, goed georganiseerd en meertalig.
2. Vlaamse actoren hebben brede expertise en ervaring in het internationaal samenwerken, onderbouwd door brede netwerking met stakeholders.
3. De culturele, creatieve en audiovisuele sectoren voelen zich bovengemiddeld geruggesteund door de Vlaamse overheid in vergelijking met andere *Creative Europe* participerende landen.

Wat kan beter?

1. De communicatie met de Europese administratie.
2. Meer nood aan structurele samenwerking en overvloeiing tussen de verschillende EU-programma's.

TIPS

1. Zorg ervoor dat jouw project innovatief is en een Europese of internationale component heeft.
2. Heb je partners nodig voor jouw project? Zorg er dan voor dat je hen goed leert kennen en een sterk partnerschap uitbouwt.
3. Begin op tijd aan je aanvraag. En verzamel alle nodige documenten ruim vooraf.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt - Creative Europe Desk – Vlaanderen & Brussel

- Media & Teamhoofd: Frank Herman
E. frank.herman@vlaanderen.be | T. 02 553 41 68
- Cultuur: Gudrun Heymans
E. gudrun.heyman@vlaanderen.be | T. 02 553 06 59
- Cross-Sectoraal: beiden
- <http://www.creativeeurope.be/>

Contact Europese Commissie

https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe_en

PROJECTVOORBEELD

BIG BANG Festival is een avontuurlijk muziekfestival voor een jong publiek. Grote cultuurhuizen in 15 steden, verspreid over Europa en Canada, worden jaarlijks omgetoverd tot een groot muzikaal labyrint. Zo'n 60.000 kinderen en hun familie vinden jaarlijks de weg naar het festival en ontdekken er de rijkdom en diversiteit van muziek en klankkunst. In het kielzog van het festival ontmoeten de BIG BANG partners elkaar voor het uitwisselen van ideeën en projecten en het opzetten van coproducties. Een inspirerende wisselwerking in functie van een gezamenlijke missie: de rijkdom van de muziekwereld op een avontuurlijke manier toegankelijk maken voor kinderen.

De Vlaamse BIG BANG partners zijn Zonzo Compagnie (Antwerpen), BOZAR (Brussel), Muziekcentrum De Bijloke (Gent), deSingel Internationale Kunstcampus (Antwerpen) en AAP Media (Antwerpen).

ERASMUS VOOR JONGE ONDERNEMERS

PROGRAMMA

Via het programma *Erasmus For Young Entrepreneurs* krijgen jonge ondernemers de kans om ervaring op te doen in het buitenland en er te leren van een ervaren ondernemer. Deze *host entrepreneur* kan op zijn/haar beurt ook bijleren van de jonge ondernemer. Die kan immers nieuwe inzichten binnenbrengen. Het is een mooie wisselwerking, en voor beide partijen erg verrijkend.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting aantal uitwisselingen (2014-2018)

648 Belgische uitwisselingen. Het totaal aantal uitwisselingen in Europa is 16.217. Vanuit Oost-Vlaanderen werden er reeds 44 relaties gefaciliteerd.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Er is een goed contact tussen de ondernemingen en het contactpunt voor Erasmus voor Jonge Ondernemers, ook tijdens de uitwisseling.
2. Deelnemers moeten een degelijk businessplan hebben. Bij de Vlaamse deelnemers zit dat meestal wel goed.

Wat kan er beter?

1. Vlaamse ondernemers moeten vaak nog overtuigd worden om naar het buitenland te trekken. Nochtans is zo'n ervaring een echte meerwaarde voor de hele onderneming.
2. De procedure om tot het platform toe te treden kan nogal ingewikkeld zijn. Dat vormt soms een barrière voor ondernemers.

TIPS

1. Denk bij de aanvraag van jouw deelname goed na over jouw businessplan.
2. Vraag hulp aan de lokale contactpunten indien de procedures niet duidelijk zijn.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Er zijn in België zeven organisaties die de uitwisselingen faciliteren, waarvan vijf in Brussel, een in Oost-Vlaanderen (Kamer van Koophandel Oost-Vlaanderen) en een in Antwerpen (KAVKA/BAAS).

<http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>

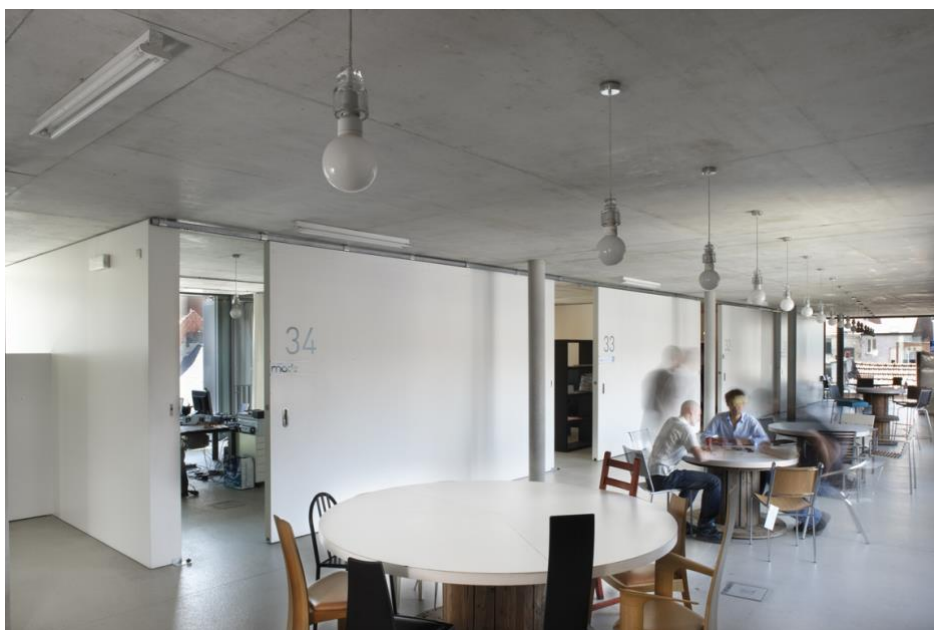
Voka Oost-Vlaanderen
Sophia De Bruyne
E. sophia.debruyne@voka.be
Jovana Simic
E. jovana.simic@voka.be

KAVKA/BAAS (Antwerpen)
Tanya Hermsen
E. tanya@kavka.be

PROJECTVOORBEELD

De Winkelhaak | House of C is een verzamelgebouw in Antwerpen voor innovatief ondernemerschap. Je kan er een gedeeld kantoor huren en zo deel uitmaken van een creatieve denktank. Zij gingen op zoek naar een geschikte nieuwe ondernemer om hun team tijdelijk te versterken. "Het is zoals Tinder voor bedrijven: je ziet alle profielen maar je moet snel zijn om de beste opties aan de haak te slaan. Soms zijn andere gastondernemers je een stapje voor", zegt Klara De Smedt, manager van De Winkelhaak.

Uiteindelijk kwam een Poolse economete, Ivanna, vier maanden hun team versterken. Ivanna wilde zelf een zaak starten in Polen en ondersteunde De Winkelhaak daarom met marktonderzoek. Het voordeel van de samenwerking vond Klara de frisse kijk op haar onderneming. "Internationale ondernemers behoren bij uitstek tot onze doelgroep. Ivanna wist als geen ander welke obstakels buitenlanders ondervinden als ze in Vlaanderen toekomen. Zij maakte ons duidelijk dat onze communicatie niet helemaal was afgestemd op hun noden en wensen."

ERASMUS+ ONDERWIJS, OPLEIDING EN VORMING

PROGRAMMA

Het Erasmus+-programma voor onderwijs, opleiding en vorming richt zich op twee grote pijlers.

Binnen kernactie 1 (KA1) wordt ingezet op:

- Professionalisering van personeel in het buitenland in alle onderwijs-, vormings- en beroepsopleidingsvelden (bijvoorbeeld via cursussen, *jobshadowing*, lesopdrachten).
- Studie of stage in het buitenland voor studenten uit het hoger onderwijs.
- Stages in het buitenland voor leerlingen uit TSO, BSO, DBSO, BUSO en cursisten TKO-beroepsopleiding.

Binnen kernactie 2 (KA2) wordt ingezet op:

- Innovatie of outputgerichte projecten die vernieuwende resultaten voortbrengen die verspreidbaar zijn op een zo ruim mogelijke manier.
- De uitwisseling van ervaringen en goede praktijkvoorbeelden. Het is hier ook mogelijk om enkel tussen scholen partnerschappen voor uitwisseling op te zetten.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

KA1: €84 miljoen

KA2: €27.077.725

Aantal Vlaamse projecten

KA1: 456 met in totaal 47.902 deelnemers uit 1612 organisaties

Specifiek voor hoger onderwijs: 185 projecten met 36.355 deelnemers

KA2: 122 waarvan 61 in schoolonderwijs, 31 in beroepsopleiding, 11 in hoger onderwijs, 19 in volwasseneneducatie

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

KA1: 1,3% van het totale Europese bedrag ging naar Vlamingen

KA2: 1,4% van het totale budget ging naar projecten gecoördineerd door organisaties uit Vlaanderen.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Hoge participatie van studenten én staf van het hoger onderwijs in alle verschillende domeinen.
2. Alle projectvoorstellen die de kwaliteitsdrempel haalden, konden gefinancierd worden. Zowel in het domein schoolonderwijs, beroepsopleiding als de volwasseneneducatie waarbij er een grote betrokkenheid was van diverse organisaties.

3. Verhoogd gebruik van EUROPASS als erkenning van de buitenlandse leermobiliteit.

Wat kan er beter?

1. Deelnemers aan de leermobiliteit zouden beter op de hoogte moeten zijn van het Europese Ontwikkelingsplan dat in de projectaanvraag beschreven wordt.
2. Nood aan meer projecten rond sociale inclusie.
3. Het aantal projecten alsook de participatie van de organisaties dat gericht is op de uitwisseling van ervaringen en voorbeelden van goede praktijk is beperkt in het beroepsonderwijs, -opleiding en de volwasseneneducatie.

TIPS

1. Geef in het Europese Ontwikkelingsplan een strategie weer op middellange en lange termijn zowel op het vlak van internationalisering als van kwaliteitsverbetering van onderwijs, vorming en opleiding.
2. Maak gebruik van de vele platformen waar informatie te vinden valt, zoals *Projects Results Platform* voor goedgekeurde Erasmus+-projecten, *School Education Gateway* voor het schoolonderwijs en EPAL voor volwasseneneducatie en beroepsopleiding.
https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects_en
<https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/index.htm>
<https://epale.ec.europa.eu/>
3. IMPACT+ Tool is een nuttig middel om de impact van een KA2-project te bespreken zowel bij de indiening van een projectvoorstel als tijdens de looptijd van het project.
<https://www.erasmusplus.org.uk/impact-and-evaluation - other-languages>

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Epos vzw

E. info@epos-vlaanderen.be | T. 02553 97 31

www.epos-vlaanderen.be

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

DG EAC – DG for Education and Culture

PROJECTVOORBEELD

Via het Erasmus Duaal-project (kortweg: ErasDu) van onder andere de Vlaamse onderwijskoepels kunnen Vlaamse duaal lerenden – ook in BUSO, en de leerlingen in Leren en Werken - aan een werkstage van twee weken in het buitenland deelnemen. De werkstage in het buitenland omvat minstens drie werkdagen per week in het buitenlandse bedrijf. En ze kan aangevuld worden met maximaal een lesdag per week en maximaal een dag bedrijfsbezoeken per week. De werkstage ligt in het verlengde van het beroep waarin de duaal lerende zijn of haar leertraject volgt. Maar de buitenlandse werkstage kan ook doorgaan in een beroep dat complementair is aan het leertraject van de deelnemer. Denk aan een kok die zich verder wil specialiseren in patisserie of broodbakken. Alle info vind je hier: <https://www.syntravlaanderen.be/overzicht-erasmus-duaal>

ERASMUS+ SPORT

PROGRAMMA

Dit programma-onderdeel stelt middelen ter beschikking voor samenwerkingsprojecten binnen de sport (grote en kleine samenwerkingsverbanden) en voorziet middelen voor de organisatie van sportevenementen zonder winstoogmerk die buiten de reguliere competities doorgaan. De algemene regel is dat deze projecten zich richten tot sportbeoefening die bereikbaar is voor het brede publiek. Topsportprojecten komen niet in aanmerking.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting aantal Vlaamse projecten (2014-2018)

50-tal projecten met Vlaamse organisaties betrokken als projectpartner en een 15-tal projecten met Vlaamse organisaties als trekker van een project.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Vlaanderen, en dan met name de Vlaamse onderwijsinstellingen die sportgerelateerd onderzoek doen, beschikken over veel expertise in diverse thema's en worden daardoor vaak bij samenwerkingsprojecten betrokken.
2. De interesse vanuit de Vlaamse sportsector groeit. Dat is duidelijk te merken aan de participatie tijdens infosessies. Het aantal ingediende Vlaamse projecten is de afgelopen 2 jaar bijna verdubbeld.
3. Naast het Erasmus+ programma ondersteunt de EU ook organisaties onder de vorm van awards en proefprojecten. Vanuit Vlaanderen worden procentueel gezien veel projecten ingediend en goedgekeurd onder deze ondersteuningsvormen.

Wat kan er beter?

Vlaamse organisaties moeten:

1. Vaker de lead nemen in projecten. Nog te vaak nemen ze een rol als partner op.
2. Sterker inzetten op grote samenwerkingsverbanden die meer opportuniteiten bieden.
3. Zich meer bewust zijn van de unieke rol die ze kunnen spelen door hun expertise.
4. Een groter netwerk uitbouwen om de nodige partners te vinden voor een project.

TIPS

1. Durf sneller de stap te zetten om een project in te dienen. Met de feedback van de Europese Commissie kunnen organisaties het jaar nadien aan de slag om het projectvoorstel te verbeteren en de slaagkansen te vergroten.
2. Ook zonder concreet projectvoorstel is het nuttig in te zetten op de uitbouw van een netwerk.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

- Simon Plasschaert (Sport Vlaanderen / AAVR-EU)
E. Simon.plasschaert@sport.vlaanderen | T. 0498827218
<https://www.sport.vlaanderen/paginas/sport-en-europa/erasmus/>
- Bart Verschueren (EU Sport Link)
E. bart.verschueren@eusportlink.be | T. 0486 76 28 03
<https://www.eusportlink.be/>

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

EACEA – Education Audiovisual and Culture Executive Agency
https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/contacts_en

PROJECTVOORBEELD

Be a Winner In elite Sport and Employment before and after athletic Retirement (B-WISER, www.bwiser.eu) is een 2-jarig project dat liep van 1 januari 2017 tot 31 december 2018 in 6 landen (Italië, Frankrijk, Spanje, Slovenië, Zweden en België). De financiering (€0,4M) liet 39 experts toe om onderzoek te verrichten naar de wijze waarop de tewerkstelling van actieve en voormalige topsporters geoptimaliseerd kan worden binnen Europa. De VUB coördineert het project en het consortium dat bestaat uit universiteiten, nationale olympische en paralympische comités (bv. BOIC en BPC voor België), topsportcentra, experts in carrièrebegeleiding (bv. Adecco Athlete Career Program), experts in tewerkstelling en HR (bv. Unizo, Kapito) en internationale topsport-experts (bv. IOC en IPC).

“Via B-WISER willen we de begeleiding aan actieve en voormalige topsporters optimaliseren in verschillende fasen van hun carrière: wanneer ze actief zijn als topsporter, wanneer ze zich voorbereiden op een eerste tewerkstelling bij het beëindigen van hun topsportcarrière, en wanneer ze reeds tewerkgesteld zijn. Het is niet de bedoeling om topsporters een deeltijdse job of flexibele arbeidscontracten aan te reiken, ofsamen met hen een geschikte werkgever te vinden. We ontwikkelen daarentegen tools en initiatieven om hen actief te ondersteunen om hun competenties te verhogen zodat ze hun na-carrière en de voorbereiding daarop zelf in handen kunnen nemen. Op basis van de onderzoeksresultaten zullen we specifieke workshops ontwikkelen voor topsporters om de ‘matching’ met huidige en toekomstige werkgevers in de verschillende landen te verbeteren.”

ERASMUS+ JEUGD

PROGRAMMA

Via Erasmus+ *Youth in Action* ondersteunt de Europese Unie internationale ontmoetingen en uitwisselingen voor en door jongeren en jeugdwerkers van jeugdorganisaties in de vrije tijd.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

€13.659.296 toegekende financiering.

Aantal Vlaamse projecten

586 goedgekeurde projecten, 18.358 deelnemers.

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

1,59% op basis van budgetten die gedecentraliseerd worden naar de verschillende nationale agentschappen.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Jaar na jaar vormen jongeren uit maatschappelijk kwetsbare situaties een behoorlijk percentage van de deelnemers in de goedgekeurde projecten (minstens 25%).
2. In 2018 hadden we een topjaar in termen van aantal projectaanvragen en aantal deelnemers. Dat steeg tot meer dan 4.000.
3. Het programma biedt heel wat kansen ter ondersteuning van de internationalisering van jeugdorganisaties.

Wat kan er beter?

1. Er wordt van strategische partnerschappen (KA2 projecten) verwacht dat ze een aantoonbare impact hebben op het Vlaamse jeugdwerk. Dat is niet altijd evident voor indieners.
2. Complexe IT-tools voor indiening vormen soms een drempel. Indieners kunnen beroep doen op JINT voor extra assistentie bij hun technische vragen.

TIPS

1. Contacteer JINT als je een aanvraag wil schrijven. Zij kunnen jouw organisatie en/of project op verschillende manieren ondersteunen (www.jint.be/contact).

2. JINT organiseert regelmatig info- en vormingsdagen waarbij je de mogelijkheden van Erasmus+ *Youth in Action* verkent. Wie wenst kan ook individuele feedback krijgen over zijn project(idee). De data vind je in onze kalender (www.jint.be/kalender).
3. Neem deel aan onze internationale vormingen (richtprijs: €50) die je wegwijs maken in Erasmus+ *Youth in Action*. De *Appetiser*-, *The Power of Non Formal Education*- en *Mobility Taster*-vormingen zijn daar erg geschikt voor. Ook deze data vind je via www.jint.be/kalender.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

JINT vzw - Grétrystraat 26 ; 1000 Brussel

E. jint@jint.be | W. www.jint.be

PROJECTVOORBEELD

Tout va bien: Zwemmen en sporten kan iedereen

In het begin van de zomer klonken de *bonjour's* en het klotsende water in Gent luider dan ooit. De groepsuitwisseling van BOAS (*Belgium Organisation for Adapated Swimming*) bracht een tiental jonge Franse zwemmers met een beperking samen met Belgische. Op maat van elke zwemmer was er iedere ochtend en avond een zwemtraining voorzien en overdag leerden de deelnemers elkaars verschillen en overeenkomsten kennen door sport en spel.

Lees hun verhaal hier:

<https://www.jint.be/verhalen/tout-va-bien-zwemmen-en-sporten-kan-iedereen>

EUROPEAN SOLIDARITY CORPS

PROGRAMMA

Met dit programma wil de Europese Unie inzetten op solidariteit via vrijwilligerswerk, nationale solidariteitsprojecten of stages en jobs die bijdragen aan een solidair Europa.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2018-2019)

€2.165.689 toegekende financiering.

Aantal Vlaamse projecten

89 goedgekeurde projecten, 475 deelnemers.

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

1,47% op basis van budgetten die gedecentraliseerd worden naar de verschillende nationale agentschappen.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Lokale solidariteitsprojecten namen in Vlaanderen een vliegende start.
2. Vrijwilligerswerk vindt plaats in heel diverse sectoren, op basis van een kwaliteitslabel toegekend aan organisaties.
3. Vrijwilligers krijgen een actieve rol in netwerking, delen hun verhaal met andere jongeren en krijgen daarin ondersteuning van JINT via vorming en tools.

Wat kan er beter?

1. Voorlopig kon nog geen kwaliteitslabel uitgereikt worden aan organisaties die jobs of stages ondersteunen.
2. Deelnemers dienen zich via een database op de Europese jongerensite aan te melden. Het nationaal agentschap heeft geen toegang tot de gegevens. En het heeft weinig impact op de communicatie die naar deze jongeren gevoerd wordt.

TIPS

1. Neem contact op met JINT wanneer je een aanvraag wil schrijven. Zij kunnen jouw organisatie en/of project op verschillende manieren ondersteunen (www.jint.be/contact).

2. JINT organiseert regelmatig info- en vormingsdagen waarbij je de mogelijkheden van het *European Solidarity Corps* verkent. Wie wenst kan ook individuele feedback krijgen over zijn project(idee). De data vind je in onze kalender (www.jint.be/kalender).
3. Je kan ook deelnemen aan internationale vormingen (richtprijs: €50) die je wegwijs maken in het *European Solidarity Corps*. De *Appetiser-*, *The Power of Non Formal Education-* en *Mobility Taster-*vormingen zijn daar erg geschikt voor. Ook deze data vind je via www.jint.be/kalender.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

JINT vzw - Grétrystraat 26 ; 1000 Brussel

E. jint@jint.be | W. www.jint.be

PROJECTVOORBEELD

Op de “Heerlijkheid van Heule” is een European Solidarity Corps vrijwilligersteam van Bouworde actief. Een tiental vrijwilligers werken er mee op de boerderij. Een klein paradijs vlakbij Kortrijk, pal naast het centrum van Heule. Het krioelt er van de bezigheid. Jong en oud van West-Vlaamse, Vlaamse, Europese en wereldwijde afkomst restaureren de eeuwenoude hoeve, werken op het land, verzorgen het vee en koken maaltijden. Iedereen is hier welkom. Het landbouwaspect krijgt binnen het project een sociale functie en wordt ingezet als verbindende factor met de buurt. Vzw Oranjehuis is initiatiefnemer voor dit project en heeft de hoeve in 2005 gekocht met steun van onder andere privépersonen, de Vlaamse Gemeenschap, de Stad Kortrijk en de Provincie West-Vlaanderen.

Lees hun verhaal hier:

<https://www.jint.be/verhalen/op-de-negende-dag-van-de-duizendpoot>

EUROPEES FONDS VOOR ASIEL, MIGRATIE EN INTEGRATIE

PROGRAMMA

Het Europese Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie (AMIF) is een financieel instrument van de Europese Commissie gericht op een efficiënter beheer van migratiestromen. En op de versterking en ontwikkeling van een gemeenschappelijke aanpak van asiel, migratie en integratie.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

AMIF België €183 miljoen, waarvan het Vlaams Integratieluik AMIF €16,6 miljoen.

Aantal Vlaamse projecten

Er zijn 43 projecten gestart uit 11 oproepen.

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

4,08%

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. AMIF wordt ingezet voor relevante thema's. De acties die gefinancierd worden, beantwoorden aan reële en actuele noden in het Vlaamse integratiebeleid.
2. AMIF biedt ruimte voor innovatie. De mogelijkheid om te experimenteren met nieuwe werkwijzen en methodieken wordt als een pluspunt gezien.
3. De investeringen in Lerende Netwerken of andere overkoepelende activiteiten gericht op uitwisseling, kennisdeling, expertiseopbouw, monitoring en evaluatie van resultaten worden als erg waardevol ervaren.
4. AMIF-projecten kunnen duurzame veranderingen teweegbrengen. Vooral organisaties die verschillende jaren aan een project konden werken, geven aan dat dit sterk bijdraagt aan de opbouw van expertise en duurzame effecten.
5. De ondersteuning en begeleiding vanuit de afdeling ESF wordt als positief ervaren.

Wat kan er beter?

1. Het administratieve gedeelte blijft vrij omslachtig.
2. Het fonds blijft minder toegankelijk voor kleinere of onervaren organisaties.
3. Soms is de looptijd van projecten te kort, waardoor er niet altijd in de diepte gewerkt kan worden. Dat vormt ook een obstakel voor de verduurzaming van de resultaten.

TIPS

1. Blijf inzetten op sociale innovatie binnen de transitie naar een inclusieve samenleving. Zorg voor een evenwichtige focus tussen de doelgroep van AMIF en andere doelgroepen/ontvangende samenleving.
2. Zet meer in op uitwisseling met partners die hetzelfde doen. Naast formele, georganiseerde bijeenkomsten, leeft de vraag naar meer organische uitwisseling (vb. werkbezoeken, deelnemen aan elkaars veldwerk, partnersearchpagina, ...).

INFO EN CONTACT

Verantwoordelijke Autoriteit AMIF België

E. amif.isf@ibz.eu | W. www.amif-isf.be

Gedelegeerde Autoriteit AMIF Vlaanderen

Louis Vervloet

E. louis.vervloet@vlaanderen.be | W. www.esf-vlaanderen.be/AMIF

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

PROJECTVOORBEELD

Project 'Proeftuinen duurzame kwalitatieve kleuterparticipatie via ouderbetrokkenheid'

Dit project heeft als doel om de kleuterparticipatie bij personen uit derde landen te verhogen en te verbeteren. Het focust in het bijzonder op het aspect ouderbetrokkenheid als voorwaarde voor duurzame, kwalitatieve kleuterparticipatie. Via het project ondersteunen we een overkoepelend Lerend Netwerk en lokale proeftuinen om de expertise te verbreden en verdiepen, kennisdeling te stimuleren. En om zoveel mogelijk actoren aan te zetten om actief werk te maken van ouderbetrokkenheid in het kleuteronderwijs.

De publicatie vind je hier:

https://www.esf-vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/boek-kleuterparticipatie-def_lowres_download.pdf

EUROPA VOOR DE BURGER

PROGRAMMA

Het Europa voor de Burger-programma (2014-2020) is een Europees subsidieprogramma, opgezet ter ondersteuning van diverse activiteiten en organisaties die een actief Europees burgerschap bevorderen. Centraal staat het bevorderen van debat, reflectie en samenwerking op het gebied van herdenken, Europese integratie en geschiedenis. Daarnaast wil het programma de participatie in het Europese democratische proces stimuleren. Het programma ondersteunt projecten die Europese burgers meer inzicht geven in Europese beleidsprocessen. En in projecten die bijdragen aan een grotere betrokkenheid en vrijwilligerswerk op Europees niveau.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting aantal Vlaamse projecten (2014-2019)

58 projecten*

*berekening gemaakt door VLEVA

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. De kerndoelstellingen van het subsidieprogramma zijn goed gekend bij de projectaanvragers.
2. De belangstelling voor het programma in het algemeen en voor de indiening van een aanvraag in het bijzonder, is groot.
3. Kandidaat-aanvragers kloppen frequent aan bij het contactpunt voor de begeleiding van aanvragen. Vooral inhoudelijk, maar ook technisch en financieel.

Wat kan er beter?

1. Aangezien er geen Vlaamse selectieresultaten beschikbaar zijn, is het zeer moeilijk en omslachtig om projecten op te volgen.
2. Het zoeken en vinden van nieuwe partners verloopt niet zo vlot.
3. Een vervolgluik uitwerken aan een project ligt niet voor de hand. Hiervoor moet het lokaal, regionaal, nationaal, Europees en internationaal subsidielandschap verder verkend worden.

TIPS

1. Een nauwere en frequente samenwerking tussen Europese contactpunten zorgt voor kennisoverdracht en kruisbestuiving.
2. Laat je intensief begeleiden, zowel bij de vorming van een samenwerkingsverband als voor de uitwerking van een projectidee.
3. Kijk ook eens over het muurtje bij andere Europese subsidieprogramma's die aanverwante thema's bewerkstelligen.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Europa voor de burger Vlaanderen

E. europavoordeburger@vlaanderen.be | T. 02 553 0626

www.vlaanderen.be/ecp

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/contacts_en

PROJECTVOORBEELD

Easy Towns II, de tweede editie van het Europese project 'Easy Towns' (*European Accessible Sustainable Young Towns*) brengt partners uit elf Europese landen samen met Heist-op-den-Berg als coördinator.

Het project zet in op interculturele dialoog, integratie en cultureel erfgoed. Het belangrijkste doel van het project is om goede praktijken te verzamelen. En om te onderzoeken hoe burgers door middel van kunst en cultureel erfgoed de dragers van lokale verandering kunnen zijn, dialoog aanmoedigen en bijdragen aan het beleidsvormingsproces. Het project wil jonge mensen introduceren tot het multiculturele erfgoed in hun omgeving om zo tot een meer inclusieve maatschappij te komen

<https://www.facebook.com/EasyTowns/>

EUROPEES FONDS VOOR REGIONALE ONTWIKKELING

PROGRAMMA

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling maakt deel uit van de Europese Structuur en Investeringsfondsen (ESI-fondsen), die de economische, sociale en territoriale samenwerking in de Europese Unie versterken. Binnen dit kader subsidieert EFRO Vlaanderen projecten die het Vlaamse regionaal concurrentievermogen vergroten en werkgelegenheid stimuleren, met het oog op een kennisintensieve en koolstofarme economie.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2019)

De totaal goedgekeurde projectkost bedraagt €420 miljoen. De EFRO-steun bedraagt 40%: €168 miljoen.

Aantal Vlaamse projecten

227 projecten goedgekeurd tot en met mei 2020.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. EFRO creëert een hefboomeffect: De 40% EFRO cofinanciering is vaak het noodzakelijke “duwtje in de rug” voor projectindieners.
2. EFRO vult reguliere, bestaande financiering goed aan. EFRO-projecten zijn vaak pilootprojecten die zich bevinden in niches waar (nog) geen bestaande steunmechanismen bestaan.
3. EFRO vergroot de Europese visibiliteit, onder meer in het straatbeeld. Het blijft belangrijk om aan te tonen hoe diep de Europese Unie doordringt in het dagelijkse leven van burgers, bedrijven, organisaties, ...

Wat kan er beter?

1. Administratieve lasten: Ondanks de doorgevoerde vereenvoudigingen, hangt aan een EFRO-project een aanzienlijk administratief luik vast.
2. Financiële controles: projectuitgaven worden nauwkeurig nagekeken door verschillende instanties. De toegelaten foutenmarges zijn zeer klein.
3. Timing: EFRO-oproepen worden vaak ad-hoc opgesteld om op een flexibele manier maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Meer regelmaat in het lanceren van oproepen geeft meer duidelijkheid voor de potentiële projectindieners.

TIPS

1. Wees helder: zorg voor een duidelijke beschrijving van het projectvoorstel en projectrapportering.
2. Begeleiding: Maak gebruik van de aangeboden begeleiding van het programmasecretariaat en de provinciale en/of stedelijke contactpunten.
3. Begin tijdig: Vermijd problemen, door tijdig contact op te nemen en eerste versies van een projectvoorstel af te toetsen.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO), Afdeling Europese programma's

E. wouter.borremans@vlaio.be | T. 02 553 38 32

<https://www.vlaio.be/nl/andere-doelgroepen/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling>

Daarnaast kan u eveneens terecht bij de provinciale en stedelijke contactpunten:

- Provincie Antwerpen: anneke.vandenaker@provincieantwerpen.be (03/240.66.03)
- Provincie Limburg: robert.daniels@limburg.be (011/23.74.32)
- Provincie Vlaams Brabant: toon.boeckx@vlaamsbrabant.be, (016/26.72.10)
- Provincie Oost-Vlaanderen: francis.oosterlinck@oost-vlaanderen.be (09/267.86.37)
- Provincie West-Vlaanderen: mauro.callens@west-vlaanderen.be (050/40.32.93)
- Stad Antwerpen: wim.blommaart@stad.antwerpen.be (03/338.61.92)
- Stad Gent: heidi.tency@gent.be (09/266.56.57)

Contact Europese Commissie/Europese instellingen:

https://ec.europa.eu/regional_policy/index_nl.cfm

PROJECTVOORBEELD

TAKEOFFANTWERP_ALLIANCE (TOA_A) streeft naar een beter klimaat voor ondernemende jongeren in Antwerpen. TOA_A project steunt jongeren vanaf de exploratie van ondernemingszin tot het uitbouwen van startups. Hiervoor werken ze aan een duurzaam netwerk van actoren die ondernemende jongeren samenbrengt, opvolgt en de weg wijst naar de juiste kennis op het juiste moment. Het project is een samenwerking tussen stad Antwerpen, Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen, AP Hogeschool, Karel de Grote Hogeschool, Universiteit Antwerpen, Hogere Zeevaartschool, SINC en VOKA.

<https://www.takeoffantwerp.be/alliance>

INTERREG

PROGRAMMA

EFRO Interreg maakt deel uit van de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESI-fondsen). Interreg is een verzamelnaam voor meerdere programma's die internationale samenwerkingsprojecten subsidiëren met als doel een kennisintensieve en koolstofarme economie.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2019)

De totaal goedgekeurde projectkost van Vlaamse Interreg projectpartners bedraagt €450 miljoen, waarvan €240-250 miljoen door het EFRO bijgedragen wordt.

Aantal Vlaamse projecten

400 goedgekeurde projecten met Vlaamse partners, waarvan 1/3 getrokken door een Vlaamse *lead partner*.

Percentage Vlaamse deelname op het totale budget

Algemeen nemen Vlaamse partners aan 1 op de 2 goedgekeurde Interreg projecten deel. Bij de twee Interreg programma's met de EU27 ligt dat percentage wel een pak lager (+/- 10%) gezien het veel grotere deelnemersveld.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Vlaamse projectpartners zijn sterk in het leiden en animeren van Interreg projecten/samenwerkingsverbanden.
2. Vlaamse projectpartners zijn in projecten vaak de verbindende factor tussen organisaties uit landen of regio's die vanwege (vermeende) taal-, cultuur-, administratieve- of andere verschillen niet snel met elkaar zouden samenwerken.
3. Organisaties uit andere landen werken graag en vaak met Vlaamse organisaties samen vanwege hun expertise, talenkennis en pragmatische aanpak.

Wat kan er beter?

1. Rapporteren, administratie bijhouden, de opmaak van een (administratief) spoor van Interreg realisaties en activiteiten blijft moeilijk.
2. De uitgaven worden tot in het kleinste detail financieel gecontroleerd door meerdere controlelijnen. De door de EU toegelaten foutenmarges zijn daarbij zeer klein.
3. Voor een klein aantal (grens)programma's dient het gehele projectdossier nog steeds meertalig ingediend te worden.

TIPS

1. Jouw project moet bijdragen aan de programmadoelstellingen. Hou dus rekening met de specifieke resultaten die een Interreg programma wil behalen.
2. Toets jouw ideeën in een vroeg stadium al zoveel mogelijk af met de verschillende contactpunten. Zij zijn goed geplaatst om jouw projectidee te versterken
3. Zorg dat je heel jouw organisatie mee hebt alvorens je in een Interreg project stapt. Succesvolle EU-projectwerking vereist immers dat jouw organisatie als geoliede machine intern samenwerkt.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO), Afdeling Europese programma's

E. interreg@vlaio.be | T. 02 553 38 63

www.vlaio.be/nl/andere-doelgroepen/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling-efro/interreg/wat-je-moet-weten-over

Naast VLAIO zelf zijn een hele reeks organisaties of overheden actief als contactpunt. Lees meer over waarvoor je bij wie terecht kan op:

<https://www.vlaio.be/nl/andere-doelgroepen/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling-efro/interreg/dienstverlening>

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

https://ec.europa.eu/regional_policy/index_nl.cfm

PROJECTVOORBEELD

Vanuit de opleiding ecotechnologie maakt VIVES hogeschool deel uit van het Interreg project *Water Resilient Cities* (WRC) (<https://waterresilientcities.eu/>). Daar wordt onderzocht hoe het waterbeheer in steden op een duurzame manier aangepakt kan worden.

In steden zijn de bestaande drainagesystemen vaak verouderd. Bovendien leidt de klimaatverandering tot steeds fellere regenbuien en meer droogte. *Sustainable Urban Drainage Systems* (SuDS) kunnen een oplossing bieden. Dat zijn groene technieken en infrastructures die ontworpen zijn om de natuurlijke drainageprocessen van regenwater na te bootsen. Binnen het project worden er in vijf Europese steden (Brugge, Mechelen, Wimereux, Plymouth, Middelburg) pilootprojecten uitgevoerd waarbij SuDS centraal staan. VIVES monitort de verschillende pilootprojecten binnen het project en stelde een gids (<https://waterresilientcities.nl/suds-guide/>) op met *best practices* voor lokale besturen.

EUROPEES SOCIAAL FONDS

PROGRAMMA

Het Europees Sociaal Fonds maakt deel uit van de Europese Structuur en Investeringsfondsen (ESF-fondsen). Het ESF-programma ondersteunt initiatieven die meer werkgelegenheid scheppen en de sociale cohesie in Vlaanderen versterken. Het programma wil daarnaast ook innovatie en transnationale samenwerking stimuleren via middelen van Europa en Vlaanderen. Het fonds wordt beheerd door de afdeling ESF en Duurzaam Ondernemen binnen het departement Werk en Sociale Economie.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

€267 miljoen aan Europese middelen en €460 miljoen aan Vlaamse middelen zijn al toegewezen. In totaal wordt in de periode 2014-2020 €398 miljoen geïnvesteerd door Europa.

Aantal Vlaamse projecten

Dit voor 1.218 projecten uit 88 oproepen met een bereik van 193.000 deelnemers.

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Via ESF-projecten willen we doelgroepen die ver van de arbeidsmarkt staan, vinden en begeleiden, om een warme overdracht te bekomen op een traject naar werk. Tegelijk is opleiding en trajectbegeleiding van werkzoekenden richting werk een topprioriteit.
2. Dankzij ESF kunnen honderden organisaties, klein en groot, investeren in werkbaar werk en duurzame veranderingen teweeg brengen in hun eigen organisatie.
3. Door te investeren in sociale innovatie kunnen ESF-projecten het innovatief vermogen van de arbeidsmarkt verhogen. Via de subsidiëring van nieuwe werkwijzen en methodes die overdraagbaar zijn naar andere organisaties.

Wat kan er beter?

1. Promotoren geven aan dat de administratieve last een aandachtspunt blijft. Door de vele vereisten ziet men door het bos de bomen niet meer. ESF ondernam reeds tal van acties om de administratieve last te verminderen.
2. De opmaak van een project vraagt vaak veel voorbereiding, tijd en inspanning. Zonder dat er garanties zijn op de goedkeuring, en dus subsidiëring van een project.
3. Na goedkeuring duurt een project meestal 2 jaar. Dat wordt regelmatig als te kort ervaren om de projectresultaten te verankeren in de organisatie. Vlaanderen gaat daarover in dialoog, maar ESF blijft projectfinanciering.

TIPS

1. Investeer in lerende netwerken/themawerkingen/overkoepelende activiteiten gericht op uitwisseling, kennisdeling, expertiseopbouw, monitoring en evaluatie van resultaten. Die worden als erg waardevol ervaren.
2. Zet in op coaching van de promotoren, individueel waar mogelijk, collectief als het moet. Dat wordt als erg nuttig ervaren door de organisaties.
3. Jaarlijks wordt er een ambassadeurswedstrijd gehouden. Daarin worden enkele projecten beloond door ze extra in de kijker te zetten via verschillende communicatiekanalen.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Louis Vervloet, Managementautoriteit ESF Vlaanderen

E. Louis.Vervloet@vlaanderen.be | T. 02 552 83 48

<http://www.esf-vlaanderen.be/>

PROJECTVOORBEELD

Project 'Ervaringsuitwisseling tussen de Drone-industrie en de bouw-, landbouw- en veiligheidssector'

In dit project krijgen werknemers en zelfstandigen de kans om tijdelijk mee te draaien in een andere jobcontext, om daar noodzakelijke competenties onder de knie te krijgen. In eerste instantie krijgen bedrijven uit de sectoren 'bouw', 'landbouw en fruit' en 'beveiliging' de kans om lerenden uit te sturen en/of te ontvangen. In sommige sectoren worden dronetoepassingen al couranter ingezet dan in andere sectoren. Het project geeft de ruimte om daarin van elkaar te leren en sneller te groeien. De Vlaamse Drone Federatie EUKA – de site van Flanders Make in Sint-Truiden – is projectpromotor.

Alle info vind je hier: <http://www.euka.org/project/ervaringuitwisseling-tussen-de-drone-industrie-en-de-bouw-landbouw-en-veiligheidssector>

PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING

PROGRAMMA

Het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) maakt deel uit van de Europese Structuur en Investeringsfondsen (ESI-fondsen). In Vlaanderen wordt dit fonds vertaald in het Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) dat aan zijn derde editie toe is: PDPO III.

Het PDPO III-programma zet in op vier strategische thema's:

1. Jonge landbouwers en de toekomst van de Vlaamse landbouwsector.
2. Innovatie en opleiding.
3. Verhogen van de weerbaarheid en verduurzaming van de landbouwsector, zowel economisch als ecologisch.
4. Versterken van de vitaliteit van het platteland door een kwalitatieve inbedding van de sterk evoluerende Vlaamse landbouwsector.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

Volgens het jaarverslag van 2018 heeft het Vlaamse programma voor plattelandsontwikkeling PDPO III (2014-2020) in de periode 2014-2018 al meer dan €206 miljoen steun uitgekeerd. Ongeveer de helft komt van het EU-budget, de andere helft van Vlaanderen.

Aantal Vlaamse projecten

Verschillend van maatregel tot maatregel

Zie jaarverslagen PDPO III:

<https://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandsontwikkeling/publicaties>

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Er is een grote bereidheid bij landbouwers om aan agronatuurbeheer te doen.
2. De beheersvoorwaarden bij de beheerovereenkomsten worden globaal goed nageleefd.
3. Er worden innovatieve en interessante projectvoorstellen uitgewerkt.

Wat kan er beter?

1. Besteed meer aandacht aan administratieve aspecten.
2. Besteed meer aandacht aan de correcte uitvoering van het beheer van kleine landschapselementen en voer het beheer op het juiste moment uit. Zo vermijdt men een korting op de vergoeding.
3. Bekijk eerst grondig alle voorwaarden vooraleer een verbintenis af te sluiten.

TIPS

1. Lees aandachtig de begeleidende mail(s) met aandachtspunten en reminders die de beheersdienst verspreidt.
2. Lees aandachtig de informatiefiches die beschikbaar zijn voor het invullen van de verzamelaanvraag.
3. Denk na over welke kosten je in het project wil laten subsidiëren. Een kleine kost vergt immers evenveel administratie als een grote kost.
4. Bereid uw aanvraag goed voor en verduidelijk uw intentie transparant in het licht van de voorwaarden verbonden aan de subsidie.
5. Begin tijdig met de voorbereiding en vraag tijdig informatie over uw concrete plannen.
6. Vermijd verrassingen of obstakels door transparantie in aanvraag en rapportering.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Vlaams Ruraal Netwerk, Ariane Van Den Steen

E. vlaamsruraalnetwerk@lv.vlaanderen.be | T. 0493 31 69 33

www.ruraalnetwerk.be

Contact Europese Commissie/Europese instellingen: DG Agri

https://ec.europa.eu/info/departments/agriculture-and-rural-development_en#contact

PROJECTVOORBEELD

Kempen-Zuid: 'Houtkanten: natuurlijk kapitaal voor landbouw, natuur en landschap'

Dit project wil in twee pilootgebieden, elk met hun eigen karakter en voorgeschiedenis, landbouwers actief adviseren over het beheer, behoud en inrichting van houtkanten. En hen informeren over win-situaties voor zowel landbouw als andere sectoren. Met behulp van dit project wordt daarvoor per pilootgebied een gebiedsplan ontwikkeld in overleg met o.a. de gemeentes, de landbouw, Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Deze gebiedsvisies zullen alle partijen in staat stellen om het beheer rond houtkanten ook in de toekomst af te toetsen aan agrarische, ecologische, landschappelijke en erfgoed-gerelateerde waarden.

<https://ruraalnetwerk.be/projecten/houtkanten-natuurlijk-kapitaal-voor-landbouw-natuur-en-landschap>

EUROPEES FONDS VOOR MARITIEME ZAKEN EN VISSERIJ

PROGRAMMA

Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) maakt deel uit van de Europese Structuur en Investeringsfondsen (ESI-fondsen). Vlaanderen zet in op een concurrerende, ecologisch duurzame, economisch levensvatbare en maatschappelijk verantwoorde visserij en aquacultuur met de volgende prioriteiten:

- Het bevorderen van een duurzame visserij
- Het bevorderen van de aquacultuur
- De uitvoering van het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB) door datacollectie en controle en handhaving
- Het bevorderen van de afzet en verwerking
- De uitvoering van het geïntegreerd maritiem beleid.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2018)

Volgens het jaarrapport van 2018 werd in totaal reeds 2/3^e van de beschikbare financiële enveloppe (2014-2020) vastgelegd, verspreid over verschillende maatregelen. Dat komt neer op ongeveer €40 miljoen steun, waarvan ongeveer 60% uit het EU-budget en het overige uit nationale cofinanciering.

Aantal Vlaamse projecten

Volgens het jaarrapport van 2018 werden er tot dan toe 130 projecten in Vlaanderen goedgekeurd en opgestart. Meer info vind je op:

<https://lv.vlaanderen.be/nl/visserij/subsidies-visserij/efmzv-europees-fonds-voor-maritieme-zaken-en-visserij-2014-2020>

HOE DOEN DE VLAAMSE PROJECTEN HET?

Wat doen we goed?

1. Afspraken worden correct nageleefd.
2. Opgevraagde documentatie wordt snel aangeleverd.
3. Er worden innovatieve projectvoorstellen ingediend.

Wat kan er beter?

1. De resultaatsindicatoren verdienen meer aandacht.
2. De administratieve opvolging kan beter.
3. De informatie bij indiening van steunaanvragen moet volledig zijn.

TIPS

1. Bekijk grondig de steunvoorwaarden en voeg bij indiening van een aanvraag meteen alle noodzakelijke documentatie toe.
2. Neem bij twijfel contact op met de programmafacilitator of de Beheersautoriteit EFMZV/FIVA.
3. Tracht bij onderzoeksprojecten steeds te zoeken naar een samenwerking tussen wetenschap en praktijk.

INFO EN CONTACT

Vlaams contactpunt

Vlaamse Beheersautoriteit EFMZV/FIVA, Guy van Hecke,
E. zeevisserij@lv.vlaanderen.be | T. 050 24 83 40

Contact Europese Commissie/Europese instellingen:

DG MARE - https://ec.europa.eu/info/departments/maritime-affairs-and-fisheries_en

PROJECTVOORBEELD

VISTools I & II - Leer eenvoudig meer uit je eigen visserij (2018 - 2020)

Verschillende taken die een schipper of reder moeten uitvoeren om de visserij-activiteiten op te volgen gebeuren nog vaak op papier. Zo worden de vangsten in een logboek neergeschreven en wordt de inhoud en de locatie van de viskisten in het visruim eveneens neergepend in een boekje. Na een trip berekent de reder (of de boekhouder) de winstgevendheid gebaseerd op de besomming en de gemaakte kosten.

VISTools I & II heeft als doel om de cijfers uit de sensoren aanwezig op het schip automatisch te verzamelen en hieruit nuttige informatie te halen voor gebruik door schippers en reders. Hierbij gaat het o.a. over het opvolgen van de opbrengst, de vangstsamenstelling en het brandstofverbruik tot op sleepniveau. Met deze tool krijgen schippers en reders een gedetailleerd beeld van de visserij-activiteiten en kan beter bepaald worden wanneer bijsturing nodig is, dit alles met de nodige beveiliging natuurlijk. Naast het ontwikkelen van de automatische dataverzameling en -verwerking wordt nog een tweede doel beoogd in het project, namelijk het digitaliseren van het visruimplan.

<https://lv.vlaanderen.be/nl/visserij/subsidies-visserij/efmzv-europees-fonds-voor-maritieme-zaken-en-visserij-2014-2016-0#VISTools>

EUROPEES FONDS VOOR RECHTEN, GELIJKHEID EN BURGERSCHAP

PROGRAMMA

Het Europees programma voor Rechten, Gelijkheid en Burgerschap bouwt aan een Europese ruimte waarin gelijkheid en de rechten van personen worden bevorderd, beschermd en toegepast.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2017-2019)

€2.964.463,44*

Aantal Vlaamse projecten

25 projecten*

Percentage Vlaamse deelname op totaal budget

1,5%*

*berekeningen gemaakt door VLEVA

INFO EN CONTACT

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

EC-REC-CALLS@ec.europa.eu

PROJECTVOORBEELD

Het project "*Speak Out: Tackling anti-LGBT hate speech and hate crime*" is een initiatief van partnerorganisaties uit negen verschillende Europese landen. Al deze organisaties hebben een band met de LGBTI+ gemeenschap in hun nationale context en zijn een expertisecentrum rond haatmisdrijven en haatboodschappen. Deze expertise willen ze verspreiden en ter beschikking stellen aan hun samenleving en de professionele actoren die er belang bij hebben. Çavaria, de Vlaamse belangenverdediger van LGBTI+-mensen en koepel van LGBTI+-organisaties, is één van de partners in het project.

<https://www.speakout-project.eu/be/>

EUROPEES JUSTITIEPROGRAMMA

PROGRAMMA

Het Europese programma *Justice* steunt de ontwikkeling van een Europese rechtsruimte door justitiële samenwerking in burgerlijke en strafzaken te stimuleren.

CIJFERS VLAAMSE DEELNAME

Schatting totale Vlaamse deelname (2014-2019)

€3.790.684,87*

Aantal Vlaamse projecten

41*

Percentage Vlaamse deelname op totale budget

1,1%*

*berekeningen gemaakt door VLEVA

INFO EN CONTACT

Contact Europese Commissie/Europese instellingen

E. EC-JUSTICE-CALLS@ec.europa.eu

PROJECTVOORBEELD

'*Triple R: Rehabilitation for Recovery and Reinsertion*' is een tweejarig EU-project over de uitwisseling van de beste praktijken tussen EU-lidstaten op het gebied van herstel van drugsverslaving. Het project heeft als doel recidivisme en misdaad met betrekking tot drugsverslaving terug te dringen. En om de kosteneffectieve en productieve modellen voor drugsrehabilitatie en sociale reïntegratie van drugsverslaafden te verspreiden. Het Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen is één van de partners in dit project.

<https://www.sanpatignano.com/about-us/triple-r-rehabilitation-recovery-reinsertion/>

Deze EU-subsidieprogramma's kwamen niet aan bod in deze monitor door een gebrek aan cijfermateriaal:

- Connecting Europe Facility Energy
- Connecting Europe Facility Telecom
- Programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en kmo's (COSME)
- Europees gezondheidsprogramma
- Europees programma voor tewerkstelling en sociale innovatie (EASI)
- Fonds voor Europese hulp aan meest behoeftigen
- Fonds voor Interne Veiligheid
- Euratom
- Europees Partnerschapinstrument
- TAIEX
- Douane 2020
- EU Gateway
- Europees Consumentenprogramma
- Europees Executive Training Programme
- Europees Instrument voor Stabiliteit en Vrede
- Europees Ontwikkelingsfonds (EOF)
- Fiscalis 2020
- Hercules III

Een compleet overzicht van EU-subsidieprogramma's kan je vinden in de subsidiegids op de VLEVA-website:

<https://www.vleva.eu/nl/eu-subsidies/subsidiegids>

COLOFON

Vlaams-Europees Verbindingsagentschap vzw

VLEVA vzw

Kortenberglaan 71, 1000 Brussel

BE0880913715

RPR Brussel

www.vleva.eu

Verantwoordelijke uitgever

Jan Buysse, algemeen directeur